

Den ble vunnet med makt. Men den startet med holdninger.

Taler

Erna Solberg

Dato

8 mai 2016

Sted

Akershus festning

Omstendigheter

Frigjøringsdagen

- 1 Deres Majestet, Stortingspresident, veteraner, medaljemottakere, kjære alle sammen.

I dag feirer vi at det er 71 år siden vi fikk vår frihet tilbake.

5

Etter fem års okkupasjon.

Og vi hedrer alle dem som har vært villige til å ofre alt.

- 10 Både hjemme og ute.

For fred og sikkerhet.

Og for de verdiene Norge er tuftet på:

15

Frihet, demokrati, toleranse og menneskeverd.

Verdier som våre beste- og oldeforeldre sloss for i møtet med undertrykkelse og brutalitet.

20

Verdier som hundretusener av norske menn og kvinner har forsvart siden.

På våre vegne.

- 25 På vakt i vårt langstrakte land.

Og i internasjonale operasjoner over hele verden.

30 Verdier som er selve grunnlaget for at vi som bor i Norge kan si det vi vil, tro på det vi vil og leve som vi vil.

Uten frykt for forfølgelse eller diskriminering.

35 Motstandsmannen og krigshelten, Gunnar Sønsteby, viet sitt liv etter krigen til å minne oss om at frihet aldri må tas for gitt, men kjempes for hver dag.

Dette er et ansvar vi alle har, i møtet med holdninger som strider mot grunnleggende demokratiske verdier.

40 Bekymringsfulle utviklingstrekk i verden rundt oss har skapt en ny klangbunn for Kjakans viktige ord.

For la oss ikke glemme: Andre verdenskrig ble vunnet med makt.

45 Men den startet med holdninger.

Menneskefiendtlige holdninger som begynte med stigmatisering.

Som førte til forfølgelse.

50 Som legitimerte en diktators voldelige agenda.

Som satte verden i brann.

55 Og muliggjorde et bestialsk folkemord uten sidestykke i vår moderne historie.

Det er en lærdom vi aldri må glemme.

60 «Alt som er nødvendig for ondskapens triumf, er at gode mennesker gjør ingenting», sa politiker og filosofen Edmund Burke.

Det er vår plikt å stå opp mot urett.

Enten den skjer i skolegården, tvinges på oss som nasjon, eller begås mot andre

mennesker langt unna.

I dag hedrer vi alle dem som har stått opp mot urett på Norges vegne.

70 Under krigen og i internasjonale operasjoner siden.

Vi har mange å takke.

75 På denne dagen for 71 år siden, strømmet nordmenn ut i gatene med norske flagg.

For å feire at fem år med okkupasjon, lidelse og død endelig var over.

80 Vi skylder vår frihet til de mange som sloss for oss alle.

Til våre alliertes standhaftige mot.

Og de norske soldater og motstandsfolk som tok opp kampen mot en militær overmakt.

85 Vi vil alltid huske deres innsats.

Jeg er glad for å se noen av dere her i dag.

90 At dere sitter her er en viktig påminnelse om at krigen fortsatt er vår nære historie.

De siste årene har vi også blitt flinkere til å løfte fram krigsseilerne.

95 Og anerkjenne deres formidable innsats og offer.

Norske tankskip fraktet 40 prosent av drivstoffet til de allierte styrkene.

Sjøfolkenes innsats var helt avgjørende for at de allierte vant krigen.

100

Mangelen på anerkjennelse i mange år vil for alltid stå som et vondt kapittel i vår historie.

105 Vi er dem evig takknemlig.

De modige handlingene til tusenvis av nordmenn bidro til at vi til slutt fikk vår frihet tilbake.

110 Men vi må heller aldri glemme de modige holdningene til de hundretusener som kjempet sin kamp i det stille.

De som nektet å føye seg.

115 Nektet å bøye seg.

For en menneskefiendtlig ideologi og et brutalt diktatur.

120 Holdningskampen og den sivile motstanden var en ideologisk avvisning av nasjonalsosialismen med alle dens forgreninger.

Også blant våre egne.

125 Et stort antall kvinner og menn deltok i aktiv motstand i full visshet om risikoen for dødsstraff.

Over 44.000 ble arrestert og satt i fangenskap.

130 Omlag 10.000 mistet livet.

Som frie mennesker i et fritt land, står vi på skuldrene til alle dem som ikke lot seg kue.

135 Men som reiste seg mot urett da det gjaldt. Og da det kostet.

De er alle våre helter.

«Også vi når det blir krevet», skrev Bjørnstjerne Bjørnson i siste vers av vår nasjonalsang.

140 «Også vi, når det blir krevet, for dets fred slår leir.»

145 Det handler nettopp om at vi i ytterste konsekvens er parate til å forsvare vårt land med militær makt om nødvendig.

Det ble krevet av oss da vårt land ble okkupert.

150 Det kan kreves av alle Forsvarets menn og kvinner som er på vakt hver eneste dag, hver eneste natt, for å verne om alt vi har. Og alt vi er.

Og det kreves av oss som nasjon for å bidra til sikkerhet og stabilitet i andre deler av verden.

155 Det går en linje fra kanondrønnene på Oscarsborg en aprilnatt i 1940.

Til den norske soldaten på en åskam over Kabul.

160 En linje av mot og vilje til å beskytte og forsvare.

En linje av nordmenn som har gjort en innsats på våre vegne.

De er alle veteraner som fortjener vår respekt og vår anerkjennelse.

165 På en dag som denne er det naturlig å trekke de lange linjene.

Og i de lange linjers perspektiv vil vi fra tid til annen møte situasjoner som krever mer av oss.

170 Situasjoner som gjør at vi ikke kan fortsette å leve upåvirket av det som skjer rundt oss.

Situasjoner hvor vi må stå opp mot hat og urett.

175 Ofre noe for andre.

Gjøre en ekstra innsats for fellesskapet.

Og stille opp når det blir krevet.

180

Kanskje står vi nå overfor et slikt punkt i historien.

Vi ser ingen umiddelbar militær trussel mot oss i dag.

185 Men vi må likevel sikre vår evne til å forsvare oss.

For utviklingen rundt oss vekker bekymring.

Det er ingen gitt å vite om freden som slo leir en vårdag i 1945 vil holde seg.

190

Det utstedes ingen slike garantier.

Sikkerhetsutfordringene er flere og mer sammensatte enn på lenge.

195 Vi står overfor et mer selvhevdende og uforutsigbart Russland.

Som har bevist sin vilje til å bruke militær makt for å fremme sine interesser.

Voldelig ekstremisme er ikke lenger noe som bare skjer der ute.

200

71 år etter andre verdenskrig, er Europa atter mark for millioner av mennesker på flukt. Fra krig, konflikt og håpløshet.

Det europeiske fellesskapet er under press.

205

Det er i slike tider det er viktig å ikke glemme hvem vi er og hva vi står for.

Og huske Sønstebys ord om at frihet aldri må tas for gitt.

210 Det er i slike tider vi skal stå opp mot menneskefiendtlige holdninger.

Og holde fast ved våre verdier.

Frihet, demokrati, toleranse og menneskeverd.

215

Og minne hverandre på hva de betyr.

Verdier som ikke kom gratis, men som nordmenn før oss har kjempet for.

220 Og gitt sine liv for.

Det er vårt ansvar å forvalte dem godt.

225 Og velge klokt når det blir krevet.

Slik at også våre barn og barnebarn kan få leve sine liv i frihet.

Og feire den med glede og ettertanke.

230

Slik vi gjør i dag.

Gratulerer med dagen.

235

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

8. mai, Andre verdenskrig, Frigjøring

240

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/den-ble-vunnet-med-makt-men-den-startet-med-holdninger>

245

250

255